

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 5

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

October 2024

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
October 2024

Tashkent 2024

**YOSH FUTBOLCHILARNI TEXNIK-TAKTIK HARAKATLARINI
TAKOMILLASHTIRISHNING SAMARALI USULLARI**

*Alijonov Oybek G'anijonovich
Toxirov Sardor Shokirjon o'g'li
Izatullayev Alisher Muxtorjon o'g'li*
Namangan davlat pedagogika institute

Abstract: *this article analyzes effective methods for improving the technical-tactical movements of young football players. It discusses innovative approaches to developing individual technical skills and mastering team tactical strategies, highlighting modern techniques applied in training sessions. Additionally, it explores ways to strengthen technical-tactical skills through the use of game simulations and real match scenarios. Based on the findings, recommendations are provided for integrating technique and tactics in the education of young football players.*

Keywords: *young football players, technical-tactical movements, football training, technical skills, tactical strategies, training methods, game simulations, football.*

Kirish

Bugungi kunda sport sohasini rivojlantirish va yosh avlodning jismoniy tarbiyasi ustuvor vazifalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Xususan, yosh futbolchilarni tayyorlash, ularning texnik va taktik ko'nikmalarini rivojlantirish mamlakatimizda sport tizimining dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Shu munosabat bilan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan sportni rivojlantirish va yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan qator muhim hujjatlar qabul qilingan. Jumladan, 2019-yil 24-yanvarda qabul qilingan "Futbolni yanada rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4161-sonli qarori¹da futbol maktablari va akademiylarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, malakali murabbiylar tayyorlash va futbolchilarni jahon andozalari darajasida tarbiyalash maqsadida amalga oshiriladigan chora-tadbirlar belgilab berilgan. Ushbu qaror asosida yosh futbolchilarning texnik-taktik tayyorgarligini rivojlantirish va ularni professional darajaga olib chiqish uchun zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda. Mazkur maqola aynan shu yo'nalishda texnik-taktik harakatlarni takomillashtirishning samarali usullarini o'rganishga qaratilgan.

Texnik-taktik harakatlar: umumiy tushuncha. Futbol o'yinining muvaffaqiyati ko'p jihatdan futbolchilarning texnik-taktik tayyorgarligiga bog'liqdir. Texnika futbolchining o'zaro to'p bilan qanday munosabatda bo'lishi, uning to'pni boshqarish qobiliyatini belgilaydi. Texnik ko'nikmalar tarkibiga to'pni qabul qilish, uzatish, zarba berish, dribling va boshqa o'yin harakatlari kiradi. Taktik tayyorgarlik esa futbolchining

---

¹O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2019-yil 24-yanvarda qabul qilingan "Futbolni yanada rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4161-sonli qarori

maydonda o'z o'rnini to'g'ri tanlashi, hujum va himoya holatida tez va to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Ushbu ikki element bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, futbolchining umumiy o'yin sifatini ta'minlaydi.

Yosh futbolchilarda texnik-taktik harakatlarni rivojlantirish jarayoni ularning yoshi va tayyorgarlik darajasidan kelib chiqqan holda amalga oshiriladi. Yosh o'yinchilar o'yin vaziyatlarini to'g'ri tahlil qilish va mos ravishda harakat qilish uchun, dastlab, texnik ko'nikmalarni yaxshi o'zlashtirishlari kerak. Shu sababli, mashg'ulotlar texnik harakatlarni to'g'ri bajarishga qaratilishi zarur [2].

Taktik o'yin elementlari esa yosh futbolchilar uchun bosqichma-bosqich murakkablashtirilgan holda o'rgatiladi. Bu futbolchilarning o'zaro jamoaviy hamkorlikda qanday harakat qilishlari, murabbiyning ko'rsatmalariga mos ravishda maydonda qanday joylashishlari va pozitsion harakatlarni qanday amalga oshirishlarini rivojlantiradi. Ushbu bosqichlar orqali futbolchilar texnik va taktik mahoratini uyg'unlikda rivojlantirib boradilar, bu esa ularning o'yinda muvaffaqiyatli ishtirok etishlarini ta'minlaydi. Texnik va taktik ko'nikmalarning uzluksiz ravishda o'zaro integratsiyasi futbolchining umumiy o'yin mahoratini sezilarli darajada oshirishga imkon yaratadi.

Texnik ko'nikmalarni rivojlantirish usullari. Yosh futbolchilarning texnik ko'nikmalarini rivojlantirish murabbiylar uchun muhim bosqich hisoblanadi. Texnik mahoratga ega bo'lish, futbolchiga maydonda erkin harakat qilish imkonini beradi. Ushbu jarayonda individual va guruh mashqlariga alohida e'tibor qaratiladi. Avvalo, futbolchilarning to'pni boshqarish qobiliyatini rivojlantirish uchun to'p bilan turli xil dribling mashqlari, zarbalar, uzatmalar va qabul qilish texnikasi muntazam mashq qilinishi kerak.

Murabbiylar o'yinchilarning texnikasini takomillashtirish uchun o'yin simulyatsiyalari va o'zaro raqobatga asoslangan mashqlarni o'tkazishlari mumkin. Shuningdek, texnik ko'nikmalarni takomillashtirishda maxsus vositalar – ko'rgazmali vositalar, texnologik jihozlar (video tahlillar va simulyatorlar) yordamida futbolchilarning harakatlari tahlil qilinib, ularga kerakli maslahatlar beriladi [3].

Yosh futbolchilarni texnik jihatdan o'qitishda individual yondashuv ham katta ahamiyatga ega, chunki har bir o'yinchining texnik ko'nikmalari va imkoniyatlari turlicha bo'lishi mumkin. Shunday qilib, texnik ko'nikmalarni rivojlantirishda muntazam mashq qilish, individual va jamoaviy mashg'ulotlarni muvozanatda olib borish hamda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali futbolchilarning texnik mahoratini oshirish mumkin.

Taktik ko'nikmalarni takomillashtirish usullari. Taktik ko'nikmalar yosh futbolchilarning o'yin samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Taktik o'yin – bu maydonda tez va to'g'ri qaror qabul qilish, jamoaviy hamkorlikni yo'lga qo'yish va raqibning harakatlariga mos ravishda o'ynashdir. Ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish

uchun futbolchilarga o'yin vaziyatlarini tahlil qilish va har bir vaziyatda qaysi harakatni tanlashni o'rgatish zarur.

Taktik ko'nikmalarni takomillashtirishda asosiy usullardan biri o'yin vaziyatlariga mos mashqlarni bajarishdir. Masalan, futbolchilarga hujum yoki himoya vaziyatlarida qanday pozitsiyada turish, o'yinchi va to'p harakatlariga qanday moslashish kerakligi o'rgatiladi. Mashg'ulotlar jarayonida turli o'yin sxemalari (4-4-2, 3-5-2 kabi) qo'llaniladi va futbolchilarning o'zaro muvofiqlikda harakat qilish qobiliyatlari mustahkamlanadi.

Shuningdek, yosh futbolchilarda jamoaviy taktika rivojlanishi uchun maydonda muntazam o'yinlar va simulyatsiyalar orqali real o'yin sharoitlariga o'rgatish samarali hisoblanadi. Bu orqali ular pozitsion joylashuvni, raqib harakatlarini oldindan ko'ra olish va jamoaviy strategiyaga mos harakat qilishni o'zlashtiradilar [4].

O'quv jarayonida integratsiya usullari. Yosh futbolchilarni texnik va taktik jihatdan birgalikda rivojlantirish, ularning maydonda muvaffaqiyatli harakat qilishini ta'minlaydi. Texnik-taktik ko'nikmalarni o'zaro integratsiyalashgan holda o'rgatish futbolchilarga har ikki jihatni bir vaqtda o'zlashtirish imkonini beradi. Bu usulda o'quv mashg'ulotlari texnik elementlarni taktika bilan birlashtirgan holda tuziladi, ya'ni futbolchilar bir vaqtning o'zida to'pni boshqarish, dribling, uzatish bilan birga maydondagi to'g'ri joylashuv va raqibga qarshi harakatlarni rejalashtirishni o'rganadilar.

Integratsiyalangan mashg'ulotlar o'yinga yaqin sharoitlarda o'tkaziladi. Futbolchilar o'yin simulyatsiyalari, kichik o'lchamdagi maydonlarda o'tkaziladigan mashg'ulotlar orqali real o'yin holatlarida qanday harakat qilishni o'rganadilar. Bu orqali futbolchilar nafaqat texnik jihatdan o'z mahoratlarini oshiradilar, balki jamoaviy hamkorlik va taktika qoidalarini to'liq o'zlashtiradilar.

Shuningdek, integratsiyalangan mashg'ulotlar futbolchilarga o'yin davomida texnik elementlarni avtomatlashtirish va qaror qabul qilish tezligini oshirishga yordam beradi. Shu tariqa, o'quv jarayonida texnika va taktikani uyg'unlashtirgan holda o'rgatish, futbolchilarning umumiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadi [5].

O'quv jarayonida integratsiya usullari. Yosh futbolchilarni texnik va taktik jihatdan birgalikda rivojlantirish, ularning maydonda muvaffaqiyatli harakat qilishini ta'minlaydi. Texnik-taktik ko'nikmalarni o'zaro integratsiyalashgan holda o'rgatish futbolchilarga har ikki jihatni bir vaqtda o'zlashtirish imkonini beradi. Bu usulda o'quv mashg'ulotlari texnik elementlarni taktika bilan birlashtirgan holda tuziladi, ya'ni futbolchilar bir vaqtning o'zida to'pni boshqarish, dribling, uzatish bilan birga maydondagi to'g'ri joylashuv va raqibga qarshi harakatlarni rejalashtirishni o'rganadilar.

Integratsiyalangan mashg'ulotlar o'yinga yaqin sharoitlarda o'tkaziladi. Futbolchilar o'yin simulyatsiyalari, kichik o'lchamdagi maydonlarda o'tkaziladigan

mashg'ulotlar orqali real o'yin holatlarida qanday harakat qilishni o'rganadilar. Bu orqali futbolchilar nafaqat texnik jihatdan o'z mahoratlarini oshiradilar, balki jamoaviy hamkorlik va taktika qoidalarini to'liq o'zlashtiradilar.

Shuningdek, integratsiyalangan mashg'ulotlar futbolchilarga o'yin davomida texnik elementlarni avtomatlashtirish va qaror qabul qilish tezligini oshirishga yordam beradi. Shu tariqa, o'quv jarayonida texnika va taktikani uyg'unlashtirgan holda o'rgatish, futbolchilarning umumiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadi [6].

Quyida yosh futbolchilarning texnik-taktik ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha eksperimental dasturdan kichik bir namuna jadvali keltirilgan. Ushbu jadvalda 1 hafta davomida o'tkaziladigan mashg'ulotlar rejasining qisqacha tavsifi berilgan. Ushbu jadval futbolchilarning har bir mashg'uloti davomida o'zlashtiradigan ko'nikmalarini, shuningdek, har bir mashg'ulotning o'ziga xos maqsad va vazifalarini ham o'z ichiga oladi. Bu jarayon futbolchilarning umumiy rivojlanishi va ularning o'yin samaradorligini oshirishga qaratilgan. Bunday mashg'ulotlar davomida texnik va taktik ko'nikmalarni integratsiyalash orqali o'quv jarayonini yanada samarali qilish maqsad qilinadi.

Yosh futbolchilarning texnik-taktik ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha eksperimental dasturi

Hafta	Mashg'ulot turi	Mashg'ulot mazmuni	Mashg'ulot vaqti	Maqsad
1	Texnik mashg'ulotlari	To'pni boshqarish, qisqa uzatmalar, dribling mashqlari	60 daqiqa	To'pni boshqarish va qisqa uzatmalarni yaxshilash
2	Taktik mashg'ulotlar	Jamoaviy o'yin strategiyalari, hujum va himoya vaziyatlarini tahlil qilish	70 daqiqa	O'yin davomida hujum va himoyani taktik jihatdan tushunish
3	Kombinatsion mashg'ulot	Texnika va taktikani uyg'unlashtirish: kichik o'lchamdagi maydonda o'yin simulyatsiyalari	75 daqiqa	Texnik va taktik elementlarni o'zaro bog'liq holda qo'llash
4	Pozitsion mashg'ulotlar	Himoya va hujumda pozitsion harakatlar, qaror qabul qilish tezligi	65 daqiqa	O'yin davomida to'g'ri joylashuv va tez qaror qabul qilish

Mazkur jadvalda har bir mashg'ulotning maqsadi va mazmuni keltirilib, futbolchilarning texnik-taktik ko'nikmalarini bosqichma-bosqich yaxshilashga e'tibor qaratiladi. Dastur davomida bu kabi mashg'ulotlar muntazam tarzda o'tkazilib, futbolchilarning umumiy rivojlanishi kuzatiladi.

Xulosa

Ushbu maqolada yosh futbolchilarning texnik-taktik harakatlarini takomillashtirishning samarali usullari tahlil qilindi. Futbolchilarning texnik ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va jamoaviy mashg'ulotlar, o'yinga yaqin sharoitlarda simulyatsiyalar orqali o'tkaziladigan treninglar muhim o'rin tutadi. Taktik ko'nikmalarni rivojlantirish uchun o'yinchilarga jamoaviy strategiyalar, vaziyatlarni tahlil qilish va pozitsion harakatlar o'rgatiladi. Texnika va taktikaning integratsiyalangan yondashuvi, o'quv jarayonida zamonaviy usullarni qo'llash orqali futbolchilarning umumiy rivojlanishi ta'minlanadi. Natijada, bu usullar yosh futbolchilarning o'yindagi muvaffaqiyatini oshirib, ularni kelajakdagi professional faoliyatlariga tayyorlaydi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2019-yil 24-yanvarda qabul qilingan "Futbolni yanada rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4161-sonli qarori
2. Болтобаев, С. А., Азизов, С. В., Азизова, Р. И., & Азизов, Н. Н. (2020). Влияние танцевальных упражнений на показатели иммунной защиты в реабилитации больных ревматоидным артритом. In Дни ревматологии в Санкт-Петербурге-2020 (pp. 38-39).
3. Mahmudjonov A. A., Izatullayev A. M., Ergashaliyev D. N. The importance of general physical fitness in increasing the efficiency of sports training in private schools //International Journal of Science and Technology. – 2024. – С. 755-759.
4. Makhmudovich G. A. et al. Methods Of Monitoring The Physical Development Of High School Students Through Gymnastics //International Journal Of Science And Technology. – 2024. – С. 735-739.
5. Makhmudovich G. A. et al. Methods Of Monitoring The Physical Development Of High School Students Through Gymnastics //International Journal Of Science And Technology. – 2024. – С. 735-739.
6. Makhmudovich, G. A. (2024). Movement skills of young gymnasts and the laws of its formation. *International journal of science and technology*, 751-754.
7. Makhmudovich, Gofurov Abduvokhid. "The importance of special methods in increasing the efficiency of sports exercises." *International Journal of Science and Technology* (2024): 730-734.
8. Jo'rayev T. T., Mahmudjonov A. A., Shamsitdinova M. F. The effectiveness of using national action games in developing sports elements //MASTERS. – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 29-33.
9. G'ofirjonova A. I. et al. Miliy harakatli o'yinlarni sport elementlarini o'zlashtirishda qo'llashning samaradorligi //International conference on learning and teaching. – 2022. – Т. 1. – №. 9. – С. 171-176.
10. Собиров, Ю. Б. (2021). Методы измерения коэффициентов отражения зеркал и коэффициентов пропускания стекол. *Universum: технические науки*, (10-5 (91)), 5-12.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
5-son

Nashr qilingan sana: 25.10.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172